

Atkritumu šķirošanas esošās prakses Latvijā

Aptaujas rezultātu apkopojums

Rīga, 2021

Par aptauju

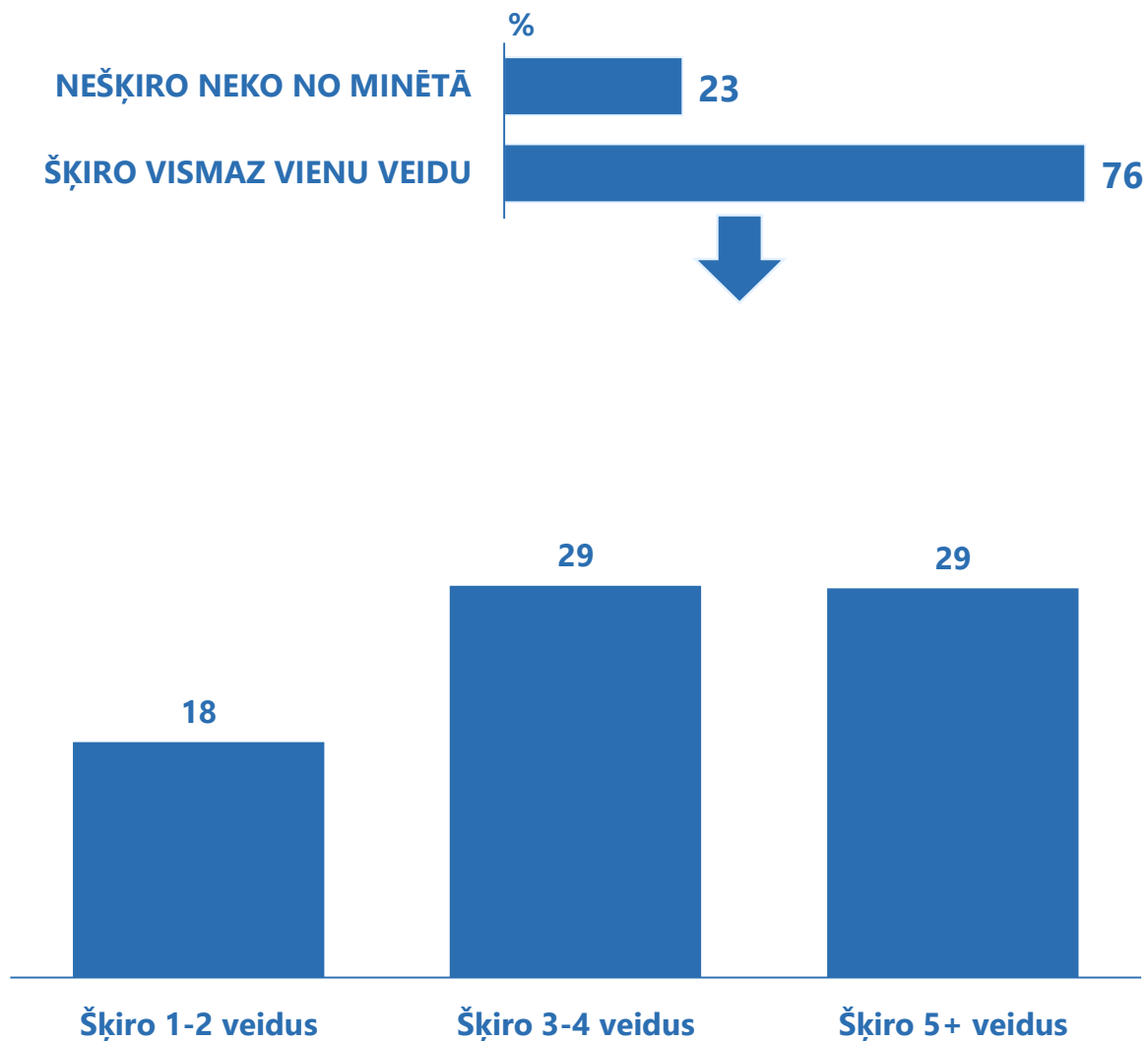
Pētījuma veicējs	Ziemeļvalstu Ministru padomes birojs Latvijā Maija Kāle maija@norden.lv +371 26114496
Pētījuma autori	Gints Klāsons, Elīna Kolāte, Maija Kāle
Aptaujas lauka darba īstenotājs	Pētījumu centrs SKDS
Aptaujas ģenerālais kopums	Latvijas pastāvīgie iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 75 gadiem
Plānotās izlases apjoms	1000 respondenti (ģenerālajam kopumam reprezentatīva izlase)
Sasniegtās izlases apjoms	1017 respondenti
Izlases metode	Stratificētā nejaušā izlase
Stratifikācijas pazīmes	Administratīvi teritoriālā
Aptaujas veikšanas metode	Tiešās intervijas respondentu dzīvesvietās
Ģeogrāfiskais pārklājums	Visi Latvijas reģioni (124 izlases punkti)
Aptaujas veikšanas laiks	No 10.09.2021. līdz 22.09.2021.

Šķirošanas prakses

Kopumā **76% respondentu šķiro vismaz viena veida atkritumus**, kamēr 23% nešķiro neko (1% nav snieguši konkrētu atbildi).

Tie, kuri vispār šķiro, parasti šķiro vairāku veidu atkritumus. Tikai 18% ir tādu, kas šķiro 1–2 veidu atkritumus. 29% šķiro 3–4 dažādu veidu atkritumus, bet 29% – 5 un vairāk veidu atkritumus.

Kurus no šiem atkritumu veidiem Jūs šķirojat?

Šķirošanas prakses

Visbiežāk iedzīvotāji šķiro stikla iepakojumus (to dara 58%) un plastmasas iepakojumus (55%). Aptuveni puse iedzīvotāju šķiro baterijas (49%) un papīru (47%).

Pārējos atkritumu veidus šķiro ne vairāk kā katrs ceturtais iedzīvotājs. Nolietotas elektroiekārta šķiro 24% aptaujāto, metāla iepakojumus 23%, auto riepas 20%, bioloģiski noārdāmos atkritumus 20%.

Salīdzinoši maz iedzīvotāju šķiro tādas izplatītas kategorijas kā medikamenti, metāla iepakojums, nolietotas elektroiekārta.

Kurus no šiem atkritumu veidiem Jūs šķirojat?

Šķirošanas iemesli

Aptaujas anketā respondenti tika lūgti nosaukt **iesmeslus, kādēļ, viņuprāt, cilvēki šķiro atkritumus**. Vienīgais faktors, ko nosaucis vairākums aptaujāto, ir **vēlme samazināt savu ietekmi uz vidi** (64% uzskata, ka tas ir šķirošanas motivators).

Aptuveni **katrs trešais aptaujātais** uzskata, ka šķirošanas motivators ir arī **ērti sasniedzami šķirošanas konteineri**.

Savukārt **dažādus citus faktorus respondenti norāda daudz retāk**.

Finansiālo motivāciju tikai 12% norāda (iespējams, tādēļ, ka pagaidām šādā aspektā vēl nav pieredze).

Sociāli demogrāfiskā aspektā novērojams – tie, kuri paši ir aktīvi šķirotāji, izteikti biežāk kā motivāciju norāda vēlmi samazināt ietekmi uz vidi; savukārt tie, kuri paši nešķiro, salīdzinoši biežāk novērtē, ka šķirošana notiek sabiedrības spiediena dēļ.

Jūsuprāt, kas ir galvenie iemesli, kādēļ cilvēki ŠĶIRO atkritumus?

Nešķirošanas iemesli

Anketā respondenti tika lūgti nosaukt arī **iesmeslus, kādēļ, viņuprāt, cilvēki nešķiro atkritumus**. Nosauktos iesmeslus var nosacīti sagrupēt **trīs tematiskās grupās**. Visbiežāk (48%) respondenti norādījuši uz to, ka **iedzīvotājiem neinteresē šķirošana un viņi nevēlas tam veltīt laiku**. Otra biežāk nosaukto iesmeslu grupa raksturo dažāda veida **objektīvus ierobežojumus šķirošanai**: nav ērti sasniedzami konteineri (42%), nesaprotama šķirošanas sistēma (30%), nav pietiekami vietas šķirošanai (28%). Trešā nosacītā tematiskā grupa ir tādi faktori, kas norāda, ka **šķirošanai nav nekādu ieguvumu**: par šķirošanu netiek maksāts (26%), šķirošanai nav nekādas nozīmes un ietekmes (24%). Jāuzsver, ka visvairāk dažādu faktoru minēts tieši objektīvo ierobežojumu jomā.

Jāuzsver, ka **tikai 17% aptaujāto novērtē, ka ir nepietiekami informācijas par šķirošanu**. Tai pat laikā salīdzinoši liels ir to īpatsvars, kas saka, ka šķirošanas sistēma ir nesaprotama (30%), kas daļēji attiektos arī uz informētību.

Jūsaprāt, kas ir galvenie iemesli, kādēļ cilvēki NEŠĶIRO atkritumus?

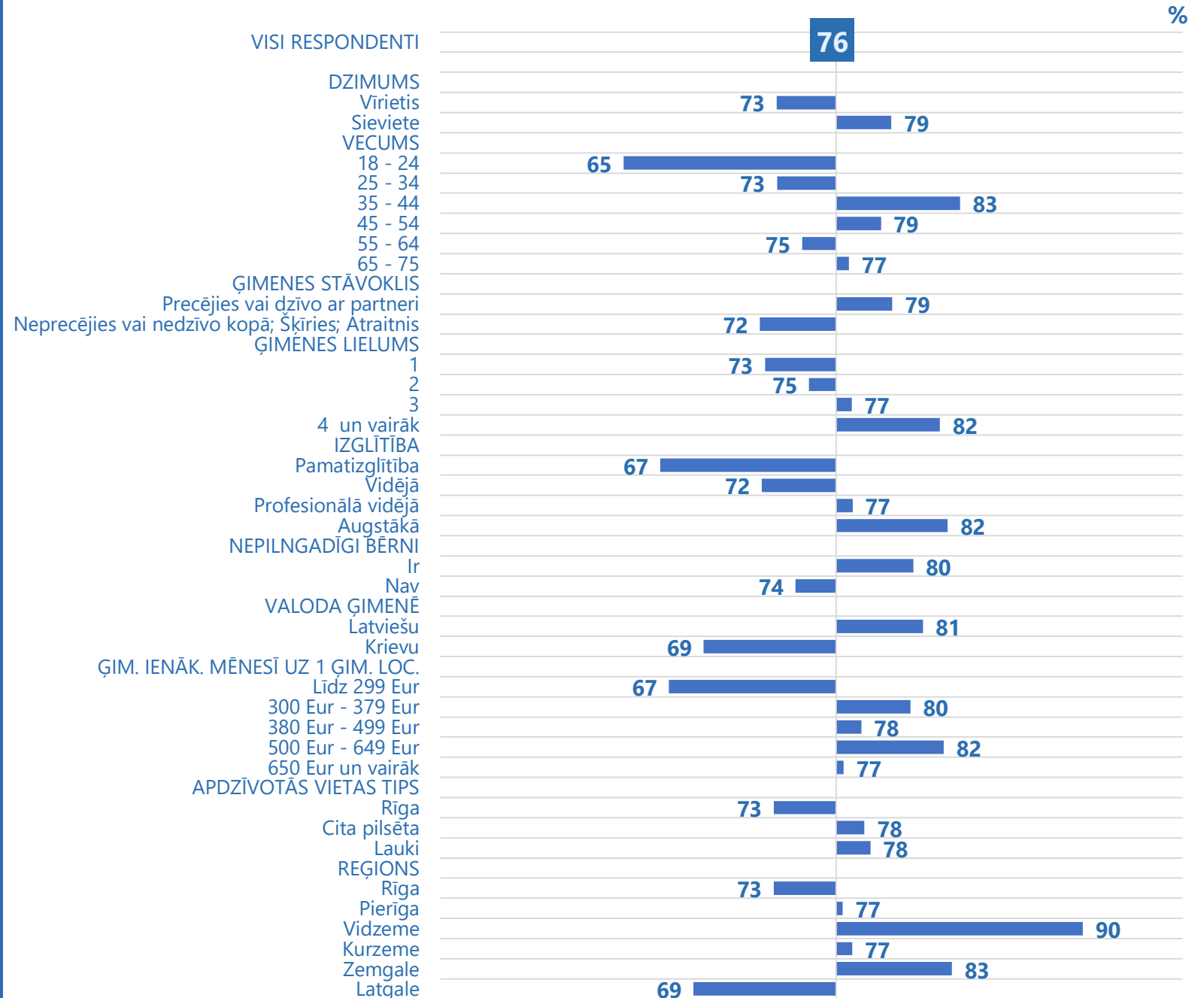
Šķirotāju sociāli demogrāfiskais profils

Atkritumu šķirotāju sociāli demogrāfiskais raksturojums liecina, ka **aktīvāki šķirotāji ir: sievietes** (79% no sievietēm šķiro atkritumus), **35-44 gadīgie** (83%), tie, kuri ir **precējušies** vai dzīvo kopā (79%), **4 un vairāk cilvēku ģimenes** (82%), **augstāko izglītību ieguvušie** (82%), tie, kuriem **ir nepilngadīgi bērni** (80%), **latviešu valodā ģimenē runājošie** (81%), ar ģimenes ienākumiem 300-649 Eur uz vienu ģimenes locekli mēnesī (78%-82%), ārpus Rīgas dzīvojošie (78%), Vidzemē (90%), Zemgalē (83%) dzīvojošie.

Piezīme: Vizuāli attēlotā konkrēto sociāli demogrāfisko grupu rādītāju novirze no visas izlases rādītāja. Stabiņi uz labo pusi – rādītāji lielāki nekā visā izlasē kopumā, stabiņi uz kreiso pusi – rādītāji zemāki nekā visā izlasē kopumā.

Datu nolasišanas piemērs: No visiem respondentiem 76% šķiro vismaz viena veida atkritumus, vīriešu vidū šādu respondentu īpatsvars ir 73%, sieviešu 79%.

Profils: šķiro vismaz 1 veida atkritumus

Šķirotāju sociāli demogrāfiskais profils

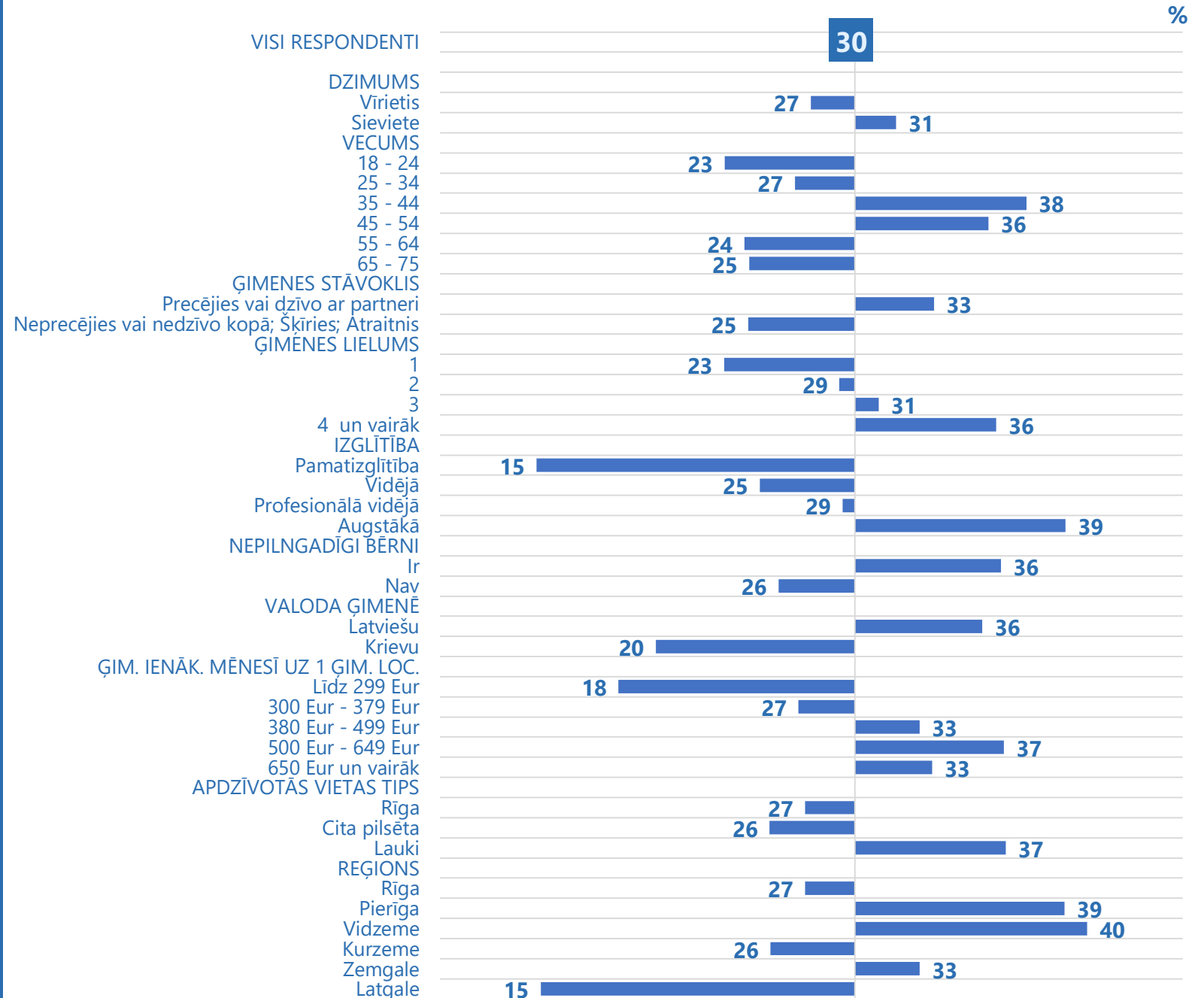
Ja detalizētāk analizē **izteikti aktīvo šķirotāju profilu** (tie, kuri šķiro 5 un vairāk veidu atkritumus), tad novērojams – lai gan kopumā raksturojums sakrīt ar iepriekšējā lapaspusē sniegto kopējo šķirotāja profilu, tomēr **divas būtiskas atšķirības** ir identificējas. Izteikti aktīvo šķirotāju **vairāk ir laukos dzīvojošo vidū** (37% no laukos dzīvojošajiem šķiro 5 un vairāk kategoriju atkritumus), kā arī **Pierīgā** (39%) un **Vidzemē** (40%) dzīvojošo vidū.

Laukos dzīvojošie biežāk nekā citur dzīvojošie šķiro bioloģiski noārdāmos atkritumus, auto riepas un metālu.

Piezīme: Vizuāli attēlota konkrēto sociāli demogrāfisko grupu rādītāju novirze no visas izlases rādītāja. Stabiņi uz labo pusi – rādītāji lielāki nekā visā izlasē kopumā, stabiņi uz kreiso pusi – rādītāji zemāki nekā visā izlasē kopumā.

Datu nolasišanas piemērs: No visiem respondentiem 30% šķiro 5 un vairāk veidu atkritumus, vīriešu vidū šādu respondentu īpatsvars ir 27%, sieviešu 31%.

Profils: šķiro 5+ veidu atkritumus

Nešķirotāju sociāli demogrāfiskais profils

Atkritumu nešķirotāju sociāli demogrāfiskais raksturojums liecina, ka šajā mērķgrupā biežāk pārstāvēti: **vīrieši** (26% nešķiro neko), **18-24 gadīgie** (34%), tikai **pamatizglītību** (33%) ieguvušie, **vidējo izglītību ieguvušie** (27%), ģimenē **krievu valodā runājošie** (30%), **ar zemiem ienākumiem**, līdz 299 Eur uz vienu ģimenes locekli mēnesī (32%), **Latgalē dzīvojošie** (31%).

Piezīme: Vizuāli attēlota konkrēto sociāli demogrāfisko grupu rādītāju novirze no visas izlases rādītāja. Stabiņi uz labo pusi – rādītāji lielāki nekā visā izlasē kopumā, stabiņi uz kreiso pusi – rādītāji zemāki nekā visā izlasē kopumā.

Datu nolasišanas piemērs: No visiem respondentiem 23% nešķiro atkritumus, vīriešu vidū šādu respondentu īpatsvars ir 26%, sieviešu 21%.

Profils: nešķiro neko

